

Svar på Tanja Aidanjuuris och Anssi Auras samt 17 andra fullmäktigeledamöters motion om att trygga ansiktets synlighet i skolorna och läroanstalterna i Vanda – skolorna bör förbjuda bland annat användningen av burka och niqab

VD/6419/00.02.00.03/2025

KK/IK/AR/AV/AH/HM/EA/PP/SR/SE/KW

Tanja Aidanjuuri och Anssi Aura samt 17 andra fullmäktigeledamöter lämnade följande fullmäktigemotion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

"Vanda stad bör se till att skolornas och läroanstalternas lärmiljö är trygg, interaktiv och ändamålsenlig med tanke på undervisningen. En viktig del av detta är att lärare och elever har möjlighet att känna igen varandra och ha naturlig interaktion i undervisningssituationer.

Lagen om grundläggande utbildning (29 §) förpliktar kommunen att säkerställa en trygg studiemiljö för eleverna. Enligt lagen kan skolornas ordningsregler inkludera bestämmelser som gäller ordning, säkerhet och trivsel i lärmiljön. Med stöd av dessa grunder anser vi att ansiktets synlighet i undervisningssituationer är en nödvändig del av en fungerande och säker inlärningsmiljö.

Vi föreslår att en bestämmelse införs i Vanda stads skolors och läroanstalters ordningsregler om att ansiktet ska vara synligt i undervisningssituationer för att säkerställa undervisningen, bedömningen och interaktionen. Detta gäller alla elever och studerande på lika villkor."

Stadsfullmäktige 22.9.2025 § 16

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Bilaga:

- Svar på Tanja Aidanjuuris och Anssi Auras samt 17 andra fullmäktigeledamöters undertecknade motion om att trygga ansiktets synlighet i skolorna och läroanstalterna i Vanda – skolorna bör förbjuda bland annat användningen av burka och niqab.

Verksamhetsområdet för fostran och lärande konstaterar följande som sitt svar:

I Vanda stad är det viktigt att främja skapandet av en trygg och interaktiv miljö. Burkan som nämns i motionen är ett klädesplagg som täcker ansiktet, där ögonen är täckta bakom ett galler, medan niqab är ett klädesplagg som täcker ansiktet förutom ögonen. I skolor och läroanstalter i Vanda har kläder som täcker ansiktet använts endast i enstaka fall.

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. Som en sammanfattning av laglighetsgranskningen kan det konstateras att jämlikhet, skydd för privatlivet, personlig frihet, yttrandefrihet och religionsfrihet är grundläggande rättigheter som garanteras i grundlagen för alla. Lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen eller lagen om yrkesutbildning förbjuder inte

användningen av huvudduk. Därför skulle det vara olagligt att förbjuda användningen av burka och niqab i den grundläggande utbildningen och utbildning på andra stadiet. Att förbjuda deras användning i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen skulle kräva en ändring i lagstiftningen.

I fullmäktigemotionen föreslås att en bestämmelse införs i Vanda stads skolors och läroanstalters ordningsregler om att ansiktet bör vara synligt i undervisningssituationer för att säkerställa undervisningen, bedömningen och interaktionen. Detta skulle gälla alla elever och studerande på lika villkor.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har tagit ställning till förbudet mot användning av huvudbonader i skolor i sitt beslut EOAK/3345/0223. Där anser han att det inte är möjligt att genom ordningsregler utfärda allmänna och allomfattande förbud mot klädsel utan att från fall till fall bedöma och motivera behovet av förbud. I beslutet påpekas det att begränsningarna måste stå i ett förnuftigt och skäligt förhållande till målen i lagen om grundläggande utbildning. Enligt beslutet måste reglerna inte bara vara förståeliga för eleverna, utan också precisa, acceptabla och i enlighet med proportionalitetskravet.

Även Utbildningsstyrelsen har i sina anvisningar om ordningsregler tagit ställning till elevernas klädsel. Enligt dessa har skolorna möjlighet att i sina ordningsregler bestämma att eleverna ska klä sig på ett lämpligt sätt av säkerhets- och hygieniska skäl. Ett exempel är idrottslektionerna där kläderna måste vara lämpliga för den aktuella aktiviteten. På grund av elevernas grundläggande rättigheter är det inte möjligt att införa andra förpliktande begränsningar när det gäller klädsel och utseende.

Motsvarande anvisningar har också utfärdats av Utbildningsstyrelsen till Vanda yrkesinstitut Varia (17.4.2023): Ett totalförbud mot niqab är inte möjligt, men ett förbud kan vara möjligt i vissa begränsade undervisningssituationer. I enlighet med dessa anvisningar har Varia från fall till fall bedömt i vilka undervisningssituationer man ska fästa särskild uppmärksamhet vid klädseln för att de studerande ska kunna utföra den arbetsuppgift som övas och för att garantera den studerandes säkerhet under den tiden.

En begränsning av de grundläggande och mänskliga rättigheterna genom ordningsregler kräver således att begränsningen uppfyller villkoren för begränsning av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Ordningsregler är en samling regler för att uppnå ett visst mål och är inte lag, så de kan inte begränsa de grundläggande och mänskliga rättigheterna (Suvianna Hakalehto-Wainio: Oppilaan oikeudet opetustoimessa, Hämeenlinna 2012, s. 97–98).

Rättsgrunden och de högsta laglighetsövervakarnas beslutspraxis granskas närmare i bilagan Lainsäädännöllinen tausta till detta svar. På samma sätt går Utbildningsstyrelsens anvisningar om ordningsregler igenom mer detaljerat i bilagan Utbildningsstyrelsens anvisningar om ordningsregler till detta svar, där det också finns en länk till Utbildningsstyrelsens anvisningar om ordningsregler.

Riktlinjer som dragits upp av ledningsgruppen för verksamhetsområdet för fostran och lärande

Ledningsgruppen för verksamhetsområdet för fostran och lärande har beaktat lagstiftningen och de högsta laglighetsövervakarnas beslut som allmänt gäller klädsel. Ledningsgruppen anser att ansiktets synlighet är särskilt viktigt i skolor och läroanstalter av följande skäl:

Med tanke på att man ska kunna garantera säkerheten vid läroanstalterna är det viktigt att skolans personal alltid på ett tillförlitligt sätt kan identifiera de personer som rör sig inom läroanstalten. Enligt säkerhetsanvisningarna från Utbildningsstyrelsen måste skolans personal kunna förebygga och hantera risker samt agera snabbt i undantagssituationer. I inrikesministeriets bakgrundspromemoria (23.9.2025) konstateras att ansiktets synlighet är normen för den finländska interaktionskulturen, vilken stöder förutsägbarhet, förtroende och en känsla av trygghet. Den stora betydelsen av icke-verbal kommunikation (ansiktsuttryck, ögonkontakt, mikrouttryck) gör att det att täcka ansiktet blir ett kommunikationshinder som kan öka missförstånden och osäkerheten, särskilt i situationer där man snabbt bedömer andras avsikter. Man kan således konstatera att om allas ansikten är synliga så ökar den fysiska, psykiska och sociala säkerheten i hela gemenskapen. Lagstiftningsmässigt är det klart att man inte kan komma till en läroanstalt med ansiktet täckt i syfte att skrämja, trakassera eller begå brott.

Läroplanerna kräver kontinuerlig bedömning av lärandet. I den grundläggande utbildningen riktas bedömningen in på lärande, färdigheter, arbete och uppförande. För att bedömningen ska kunna genomföras jämnt, öppet, i samarbete och med betoning på delaktighet, måste eleverna och läraren ha möjlighet till smidig interaktion, vilket förhindras av att ansiktet täcks. För elevernas rättssäkerhet är det väsentligt att de är identifierbara i alla lärandesituationer, så att alla deras kunskaper och prestationer kan beaktas.

Interaktionen är en del av den mångsidiga kompetensen som fastställts i läroplanerna. Syftet med tanken att ansiktet ska vara synligt i skolor och läroanstalter är också att säkerställa utvecklingen av språket, den emotionella uttrycksförmågan och de sociala färdigheterna.

Av säkerhets-, bedömnings- och interaktionsskäl rekommenderar ledningsgruppen för fostran och lärande att eleverna ska kunna identifieras under hela skoldagen. Ordningsreglerna för den grundläggande utbildningen preciseras så att man i dem beaktar behovet att kunna identifiera alla elever. Ordningsreglerna för utbildningen på andra stadiet anses redan nu vara tillräckliga för att garantera säkerheten och identifierbarheten. Verksamhetsområdets ledningsgrupps rekommendationer beaktas när ordningsreglerna uppdateras tillsammans med personalen, studerandena och vårdnadshavarna.

Stadsstyrelsen 23.02.2026 § 28

Förslag av biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för fostran och lärande:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge Tanja Aidanjuuri och Anssi Aura samt de 17 andra fullmäktigeledamöterna stadsstyrelsens svar i enlighet med förslaget, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 23.3.2026 § 12

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar att anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Bilagor:

- Tanja Aidanjuuris och Anssi Auras samt 17 andra fullmäktigeledamöters undertecknade motion om att trygga ansiktets synlighet i skolorna och läroanstalterna i Vanda – skolorna bör förbjuda bland annat användningen av burka och niqab.
- Bakgrund utgående från lagen
- Utbildningsstyrelsens anvisningar om ordningsregler

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1. Besvärsförbud

Närmare information:

Katri Kalske, biträdande stadsdirektör, tfn 040 620 5080

Ilkka Kalo, direktör för den grundläggande utbildningen, tfn 040 707 1115

Anders Vikström, direktör för den svenskspråkiga servicen, tfn 043 825 7442

Ari Ranki, direktör för utbildningen på andra stadiet, tfn 050 314 5378

Päivi Pitkäranta, sakkunnig inom undervisningsväsendet, tfn 050 312 1670

fornamn.efternamn[at]vantaa.fi